

ДО ПИТАННЯ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОСЯГАНЬ НА ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Гусева В. О., Харківський національний університет внутрішніх справ,

Питання тактики допиту підозрюваного у кримінальних провадженнях про вбивства, нанесення тілесних пошкоджень вже досить глибоко вивчені в криміналістичній літературі. Оскільки особа підозрюється в такому суспільно-небезпечному злочині, як посягання на життя працівника правоохоронного органу, то при підготовці до допиту його в якості підозрюваного, від слідчого потрібно не тільки складання плану майбутнього допиту, але і знання їм методики і тактики допиту. Сам процес допиту підозрюваного в скоєнні злочинів, пов'язаних з посяганням на життя працівника правоохоронного органу не відрізняється від допиту підозрюваних в скоєнні інших категорій злочинів.

Але тактика допиту підозрюваного має деяку специфіку, обов'язково його проведенню повинна передувати ретельна підготовка. Це пояснюється тим, що дані про особу підозрюваного, якими володіє слідчий зазвичай відсутні. Так, слідчий, особливо при першому допиті підозрюваного, може використати фактор раптовості, коли підозрюваний не встиг продумати лінію захисту та не уявляє, які докази його провини в своєму розпорядженні має слідчий.

Отже, слідчому необхідно вивчити вже наявні в нього докази, що вказують на причетність підозрюваного до скоєного злочину (показання свідків, потерпілого, результати криміналістичних досліджень тощо). Необхідно скласти план допиту підозрюваного із зазначенням тих питань, на які слідчий бажає отримати відповіді. За допомогою оперативних працівників з'ясувати дані, що характеризують особу підозрюваного. В даному випадку важливість з'ясування інформації про судимості підозрюваного полягає в тому, що, як правило, раніше судимі особи добре знайомі з процедурою допиту, своїми правами, їм можуть бути знайомі тактичні прийоми, що використовуються при проведенні даної слідчої дії.

Так, А. В. Дулов вказував: «Обов'язковою є попередня побудова слідчим уявної моделі поведінки учасника під час майбутньої слідчої дії. При побудові її беруться до уваги: результати вивчення особистості, обсяг інформації, що має в своєму розпорядженні даний учасник, передбачуваний вплив не нього умов допиту, інформація, яку буде отримувати особа в процесі слідчої дії; психічний стан, який може наступити у нього в результаті впливу, можливість виконання функцій слідчого в сформованих умовах. Прогнозування поведінки учасників слідчої дії - обов'язковий етап психологічної підготовки» [1, с. 120]. Також важливим елементом допиту підозрюваного є встановлення психологічного контакту.

Психологічний контакт, можна визначити, як взаємовідношення слідчого з допитуваним, коли допитуваний свідомо і добровільно надає слідчому інформацію, яка має значення для розслідування. Так, Н. І. Порубов визначає психологічний контакт як систему взаємодії людей в процесі їх спілкування, заснованого на довірі; як інформаційний процес, при якому люди можуть і бажають сприймати інформацію, що витікає один від одного [2, с. 73]. Показання підозрюваного, будучи самостійним джерелом доказів, зберігають своє значення, особливо, якщо після пред'явлення особі підозри він відмовляється від дачі показань. Одним з невід'ємних елементів процесу допиту підозрюваного є вчинення психологічного впливу.

Психологічний вплив здійснюється шляхом передачі або утримання від передачі значущої для адресата інформації. Н. П. Хайдуков вважає, що «вплив однієї людини на іншу - це здійснюваний в особистих або громадських інтересах процес передачі інформації шляхом використання різних методів і засобів з метою викликати необхідну реакцію з боку особи, на яку вчиняється вплив, і тим самим обумовити бажану позицію» [3, с. 13].

Значення допиту підозрюваного не зводиться до отримання від нього лише зізнання у вчиненні злочину. Незалежно від того, визнає чи заперечує допитуваний правильність висунення проти нього підозри, в його показаннях часто є інформація, що сприяє розкриттю злочину.

У процесі допиту підозрюваного в скоєнні злочину по зазначеній категорії кримінальних проваджень важливо з'ясувати ті обставини, що

характеризують об'єктивну сторону злочину, тобто свідчать про те, що умисел, який виник у підозрюваного, був спрямований на позбавлення життя саме працівника правоохоронного органу, а також суб'єктивну сторону, що характеризує спеціальну мету - перешкоджання законній діяльності потерпілого з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Крім цього в ході допиту необхідно з'ясувати наступне: що передувало вчиненню злочину (припинення протиправної дії підозрюваного потерпілим; необґрунтоване пред'явлення вимог потерпілим підозрюваному; виникнення почуття неприязні до потерпілого, як представника влади; особистісно-побутові мотиви); за допомогою застосування якої зброї було скоєно злочин (вид зброї; його докладний опис; опис супутніх предметів (чохол, патронташ тощо); які матеріали та інструменти застосовувалися для його виготовлення; хто бачив у допитуваного зброю (кому демонстрував); чи відбувалися інші злочини із застосуванням цієї зброї); способи придбання цієї зброї і мета його придбання; способи приховування слідів злочину.

У протоколі допиту підозрюваного потрібно з максимальною достовірністю в словесній формі відтворити, описати конкретну обстановку, в якій відбувся злочин. У протоколі повинні бути відображені такого роду деталі, що дозволять досить точно стверджувати про рівень обізнаності підозрюваного. Таким чином, при підготовці та організації допиту підозрюваного, слідчому потрібно не тільки ретельно підготуватися, але й володіти знаннями по тактиці проведення допиту під час розслідування посягань на життя працівника правоохоронного органу.

Список використаної літератури:

1. Дулов А.В. Основы психологического анализа на предварительном следствии. Минск, 1973. 292 с.
2. Порубов Н.И. Допрос в советском уголовном судопроизводстве. 2-е изд. Минск, 1973. 367 с.
3. Хайдуков Н.П. Тактико-психологические основы воздействия следователя на участвующих в деле лиц. Саратов, 1984. 126 с.